

חדשנות וחינוך יהודי ובינ"ל

יו"ר המושב: ע. ערן

מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

שינויים במיצוב ובהתפתחות שפת הביניים של סטודנטים באולפן לוינסקי: ארבעה חקרי מקרה

ע. ערן

מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

פרופ' עמירה ערן - חוקרת ראשית

ד"ר דולי לוי - חוקרת משנית

פרופ' עירית קופפרברג - יועצת אקדמית של המחקר

מטרות המחקר

1. בדיקת ההלימה בין השליטה בשפת היעד להשתייכות לקהילה המוערכת.
2. זיהוי טיב הקשר בין האני האישי לבין האני המקצועי בקרב סטודנטים לחינוך.
3. בדיקת התפתחות שפת הביניים של הסטודנטים באולפן.
4. יישום התובנות שעולות מהמחקר בתהליכי ההוראה והלמידה העתידיים באולפן.

רקע תיאורטי

המחקר שלנו מצטרף למחקרים קודמים שהצביעו על החשיבות הקריטית של מרכיב השפה בהגדרת השייכות למסורת תרבותית-אתנית. יש חשיבות רבה לדיון ברב-תרבותיות הממוקדת במצב הלשוני. לשיטתנו, היכולת לעבור משפה אחת לשפה אחרת, משמעה יכולת לשנות זהות חברתית, אזרחית ודתית והיכולת לשנות את המיצוב.

טענתנו היא שהשתייכות יהודית, בין אם היא מתקיימת בצורה חיובית ומודעת ובין אם היא מתקיימת בצורה שלילית ומתנכרת, מייצרת אצל הדובר זהות תחילית רב-תרבותית. רב-תרבותיות זו מהווה את המכנה המשותף של זהות הלומד לפני רכישת השפה בהשתייכותו לקהילת היהודים, ואחרי רכישת השפה בהשתייכות לקהילת הישראלים.

שיטת המחקר

מחקרנו ביקש לקבוע את הקשר שבין הזהות הרב תרבותית של הסטודנט בארץ המוצא לשינוי במיצוב שחל כתוצאה של רכישת העברית. לשם כך ערכנו שני ראיונות: אחד בתחילת הסמסטר ואחד בסופו, וניתחנו ניתוח לשוני שלושה תוצרי כתיבה של כל אחת מהסטודנטיות.

ממצאים

בעקבות הלמידה בבית הספר לחינוך במכללת לוינסקי התחולל שינוי בקרב כל המשתתפים במחקר בתחומים: האישי, המקצועי, התרבותי-ישראלי והלשוני. מבדיקת ממצאי המחקר ניתן לקבוע בוודאות, כי חל שיפור רב ביכולותיהן הלשוניות בשפה העברית של הסטודנטיות.

מניתוח הראיונות עולה, כי הסטודנטיות כוננו תפיסה חדשה של זהותן המקצועית תודות לקידום שליטתן ב"מורשת יהודית", "עברית" ותנ"ך". הן השקיעו מאמצים ניכרים בשכלול יכולתן להשיח בעברית דבורה וכתובה, מפני שהאמינו שבאמצעות השפה העברית תוכלנה להשמיע את קולן המקצועי בביטחון בארץ מוצאן.

מסקנה נוספת היא כי גם לאחר חשיפה לחברה הישראלית על גווניה, הסטודנטיות אינן מגדירות את השינוי במיצובן במושגים של זהות ישראלית, אלא מעדיפות לראותו כשינוי איכותי בזהותן היהודית, זהות שאינה משקפת דת גרידא, אלא ממוגזת עבורן את התרבות היהודית ואת תולדות העם היהודי.

רשימת מקורות

- דוניצה-שמידט, ס' וודיש מ' (2008). סטודנטים אמריקאים הלומדים בישראל: עמדות, זהות וידע בעברית. החינוך וסביבו, 30, 105-118.
- הרמן, ש' (1980). זהות יהודית מבט פסיכולוגי – חברתי. ירושלים: הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית.
- וזמינצקי, ל' (2008). זהות מקצועית בהוראה. שבילי מחקר, 15, 13-17.

קופרברג, ע' (2010א). הקדמה: חקר הטקסט והשיח במחקר איכותני. אצל ע' קופרברג (עורכת), *חקר הטקסט והשיח: ראשומון של שיטות מחקר* (עמ' 13-24). באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

Gee, J. (2001). Identity as an analytic lens for research in education. In: W.G. Secada (Ed.), *Handbook of research on teaching. American Educational Research Association* (99 -125). , D.C

Gavison, R. (2003). The Significance of Israel in modern Jewish Identities. In: E. Ben-Rafael, Y. Gorny and Ro I (eds.). *Contemporary Jewries: Convergence and divergence*. Brill, Leiden-Boston. pp. 118-129.

Langenhove, I. van & Harre, R. (1999). Introducing positioning theory. In R. Harre & Langenhove, I. van (Eds.), *Positioning theory: Moral contexts of international action* (pp. 14-31). Oxford: Blackwell.

עברית מרחק־שֶׁר לֶקֶשׁ ר

ד. לוי¹, ר. הלפרין²

¹מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל; ²בית הספר הגבוה ללימודי עברית, טורון, פולין

טכנולוגיות מידע מתקדמות הופכות לחלק בלתי נפרד מחיינו המקצועיים בתחום החינוך, ומשמשות מנוף לקידום יעדים חינוכיים, חברתיים ותרבותיים. המיצג הנתון מדגים כיצד סביבת למידה מתוקשבת משמשת כ"סוכן" לימודי – חברתי המגשר על פערים פיזיים - גיאוגרפיים, תרבותיים, דתיים ולשוניים. "סוכן" המאפשר קשר בין שתי קהילות לומדים מארצות רחוקות ושונות: האחת – מבית הספר הגבוה לבלשנות עברית בטורון שבפולין, השנייה - ממכללת לוינסקי לחינוך בתל אביב שבישראל.

בזכות במגוון הכלים בסביבת הלימודים המתוקשבת: מערכת ה - moodle ומערכת ה - illuminate הצליחה הלמידה מרחוק להחליף במהלך הסמסטר את המפגשים הפיזיים והעלויות הגבוהות של למידה במדינה אחרת.

הלמידה בסביבה מתוקשבת תרמה לסטודנטים משני הצדדים. לסטודנטים מפולין ניתנה האפשרות לשפר את מיומנותיהם השפתיות בעברית הדבורה והכתובה: קריאה, הבנה, הבעה, יצירת תקשור אישית, האזנה ועוד. לפרחי ההוראה מישראל ניתנה האפשרות להרחיב אופקים הן בתחום ההוראה והן בתחום הטכנולוגי. הם הכינו יחידות הוראה ללומדי עברית כשפה נוספת המשלבות מיומנויות: לשון, הבנה, הבעה, האזנה וצפייה, וכללו ביחידות אלו: אתרי אינטרנט, מצגות, סרטונים, קטעני מידע מסמכים ועוד.

נוסף על כך למדו שתי קבוצות את סיפורה של אידה פינק "הגן המפליג למרחקים". סביב הסיפור התקיימו דיאלוג ואינטראקציה בין הסטודנטים, נערכה היכרות עם הסופרת, עם הדילמות שהציגה בספור והמטענים האחרים שעלו ביצירה. לכל אלה מתווספות מטרות נלוות, שלא נופלות בחשיבותן מן הקודמות:

חינוך לפלורליזם תרבותי כתוצאה מהיכרות עם תרבויות אחרות - סטודנט שמכיר תרבויות אחרות מסוגל להבין כי התרבות המקובלת עליו היא אחת מני רבות, ואין לה יתרון מוחלט על פני תרבות אחרת, משום כך חינוך לפלורליזם חברתי מעודד יחס של סובלנות כלפי האחר. חשיפה בלתי אמצעית של סטודנטים ישראלים או פולנים לתרבות אחרת, לדת אחרת, לסביבה חברתית-אקדמית שונה, פותחת פתח למציאות רב תרבותיות.

יצירת לכידות חברתית בתוך קבוצת הלומדים - האוטונומיה שניתנה לסטודנטים ליצור קשרים אישיים-חברתיים מעבר לקשרי למידה משותפת והפתיחות שמני הצדדים יצרה תחושת שיתופיות בקהילה וחברויות חדשות. הנאה ושיפור ההישגים – הלמידה המתוקשבת חשפה את הסטודנטים לעושר בתכני הלימוד, לתכנים ויזואליים מגוונים ובכך יצרה סקרנות ועניין ושיפרה את הישגי התלמידים השותפים בו באופן משמעותי.

רשימת מקורות

דוניצה-שמידט, ס' וודיש מ' (2008). סטודנטים אמריקאים הלומדים בישראל: עמדות, זהות וידע בעברית. החינוך וסביבו, 30, 105-118.
הרמן, ש' (1980). זהות יהודית מבט פסיכולוגי – חברתי. ירושלים: הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית.

קוזמינצקי, ל' (2008). זהות מקצועית בהוראה. שבילי מחקר, 15, 13-17.
קופפרברג, ע' (2010א). הקדמה: חקר הטקסט והשיח במחקר איכותני. אצל ע' קופפרברג (עורכת), חקר הטקסט והשיח: ראשומון של שיטות מחקר (עמ' 13 - 24). באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

Gee, J. (2001). Identity as an analytic lens for research in education. In: W.G. Secada (Ed.), *Handbook of research on teaching. American Educational Research Association* (99-125). , D.C

Gavison, R. (2003). The Significance of Israel in modern Jewish Identities. In: E. Ben-Rafael, Y. Gorny and Ro I (eds.). *Contemporary Jewries: Convergence and divergence*. Brill, Leiden-Boston. pp. 118-129.

Langenhove, I. van & Harre, R. (1999). Introducing positioning theory. In R. Harre &

HEBREW AS A BRIDGE BETWEEN ISRAELI AND POLISH STUDENTS

M. David, D. Senesh

International School, Levinsky College of Education, Tel Aviv, Israel

In recent years, the March of the Living of Jewish, and more particularly Israeli youth in Poland, is characterized by ritualized journeys of conscience as a part of Holocaust Education. With almost complete absence of Jewish presence in Poland at the present time, there is little if any attempt to constitute opportunities for inter-cultural and inter-faith encounters with the local population. Hence, the merit of these educational journeys might be compromised by further detachment and alienation of the two groups. The student exchange program initiated by the International School at Levinsky College of Education in Tel Aviv, Israel and the Filologii Hebrajskiej Szkoła in Torun, Poland, sets a precedent whereby the study of Hebrew is used as a platform to cultivate inter-relations and shared interests, knowledge and experiences between the two groups. Following a visit of 10 Polish students in Israel and the subsequent visit of 4 students and 4 faculty members in Torun, significant relationships were formed producing a variety of educational and research projects that deal with the long shared history of Jews in Poland including the aftermath of the Holocaust, while setting the basis for reconciliation and for a more placated and fruitful future. Hebrew serves as a common language to acquire and form a basis for shared knowledge, to explore and process significant experiences and to deepen the evolving relationships.

JEWISH INFLUENCES ON PROTESTANT EDUCATION IN THE 16TH AND 18TH CENTURY

M. Weyer-Menkhoff

University of Education Schwäbisch Gmünd, Ecumenical Institute of Theology and Religious Education, Department of Protestant Theology, Schwäbisch Gmünd, Germany

Johann Amos Comenius (Komenský; 1592-1670), a long time on the run and lifelong living in Diaspora and therefore becoming a European, was the last bishop of the pre-Reformation “Bohemian (Moravian) Brethren” (Johann Hus), philosopher and politician.

But above all he is well known as educationist. Nevertheless he saw himself as theologian, always stressing that everything he wrote for the youth he didn't write as educationist but as theologian. Therefore Comenius shows specific Jewish influences in his pedagogics.

Friedrich Christoph Oetinger (1702-1782), also polyhistor and theologian, a Wuerttembergian prelate, is almost unknown as a writer of educational works. As a “postdoc” he nearly converted to Judaism, but his Jewish friends explained that he could approach Judaism much better as a Christian; he is, they said, just a Christian, not a Jew. Indeed Oetingers rabbinic and Jewish erudition is well known, but how does his strong approach to Judaism affect his educational ideas? He mentioned the “Jewish instruction method” as advanced.

Finally it is to be shown which impulses are especially helpful and important in contemporary teacher education.

Literature:

- Comenius, Johann Amos: Iohannis Amos Comenii de rerum humanarum emendatione consultatio catholica. Bd. 1: Panegersiam, Panaugiam, Pansophiam continens. Bd. 2: Pampaediam, Panglottiam, Panorthosiam, Pannuthesiam necnon Lexicon reale Pansophicum continens. Praeae 1966. 775, 717 p.
- Korthaase, Werner (Ed.): Comenius und der Weltfriede. Comenius and World Peace. Berlin 2005. 992 p.
- Oetinger, Friedrich Christoph: Genealogy Of the Well-Founded Thoughts of a Theologian. Reutlingen 1818 - Stuttgart 1859. In: Frederick Herzog: European Pietism Reviewed. Princeton Theological Monograph Series Bd. 50. San Jose (Cal., USA) 2003, p. 103–177.
- Weyer-Menkhoff, Martin: Friedrich Christoph Oetinger (1702-1782). In: Lindberg, Carter (Ed.). The Pietist Theologians. An Introduction to Theology in the Seventeenth and Eighteenth Centuries. Malden, Oxford, Victoria (Blackwell) 2005, p. 239–255.

(If the allegation of German books is possible:)

- Comenius, Johann Amos; Voigt, Uwe: Weg des Lichtes - Via lucis. Philosophische Bibliothek 484. Hamburg (F. Meiner) 1997. 268 S.
- Weyer-Menkhoff, Martin: Christus, das Heil der Natur. Entstehung und Systematik der Theologie Friedrich Christoph Oetingers. AGP 27. Goettingen 1990. 334 p.

- Id.: "Nicht-Verstehen hilft!" Anmerkungen zu Friedrich Christoph Oetingers Paedagogik und Katechetik. In: H. Ehmer; U. Straeter (Eds.): Beitrage zur Geschichte des wuerttembergischen Pietismus. Pietismus und Neuzeit 24. Goettingen 1998, p. 197–215.